

 Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<https://www.historie-online.dk/temaer-9>)

(/)
HistorieLab (<https://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<https://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

 (/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Flugten til Danmark

Flugten til Danmark

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 230

Del artikel:

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer>.

u=[https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/flugten-til-)

online.dk/boger/anmeldelser-

5-5/danmark-og-europa-

efter-1945/flugten-til-

danmark)

(<https://twitter.com/home?>

status=. Aktiviteten kan ses

på <https://www.historie->

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/danmark-og-europa-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-)

[efter-1945/flugten-til-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/flugten-til-)

danmark)

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

[mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-)

[online.dk/boger/anmeldelser-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/danmark-og-europa-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-)

[efter-1945/flugten-til-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/flugten-til-)

[danmark&title=\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/flugten-til-danmark&title=)

Peter Krogsted Nielsen

Flugten til Danmark

Aarhus Universitetsforlag 2024 i serien 100 danmarkshistorier. 100 sider. 129,95 kr.

Af Ole Schramm, cand.mag. i historie og musik

Som titlen siger, handler denne bog mere om mennesker, der er flygtet til Danmark, end om modtagelsen og integrationen af flygtninge. Bogen indledes med to spændende og dramatiske historier om mennesker, der i 1947 flygtede til Danmark. Det drejer sig om to mennesker fra Ukraine, der ankom i en sejlbåd til Langeland. Mod deres ønsker blev de sendt tilbage til Warnemünde, hvorefter vi ikke hører mere om dem. Dernæst hører vi om to polakker, der i en vandcykel var landet i Svaneke på Bornholm. Det var deres held, at de blev sendt videre til en flygtningelejr på Amager, fordi den blev brugt som mellemstation for flygtninge, der ville videre til andre lande som USA, Canada, Argentina og Australien.

Peter Krogsted Nielsen bruger historierne til at vise, at den gamle forældede udlændingelov fra 1875 førte til en urimelig forskelsbehandling af flygtninge, da politiet havde ret til at bestemme, hvad der skulle ske med dem. Der var derfor brug for en ny udlændingelov. Samtidig var der forhandlinger i FN om en ny konvention for flygtninge og statsløse, der kunne betrygge flygtninges retsstilling. Danmark var helt i front i dette arbejde, da Folketinget i 1952 vedtog en lov, som netop havde dette formål. En lov, der internationalt vakte en vis opsigt. Den var gældende til den omdiskuterede udlændingelovgivning af 1983 trådte i kraft.

At problemerne med at beskytte flygtninge langt fra var løst, fremgår af de mange flygtningekriser, der er opstået siden, og jeg kan kun give forfatteren ret, når hans skriver, at det er "en næsten ubegribelig tanke, at der her var tale om et problem, der kunne løses en gang for alle" (s. 19). Alligevel må man samtidig tilføje, at ingen kan spå om fremtiden og om de gigantiske problemer, som flygtninge i 2024 stadig udgør.

I det følgende kapitel "Mennesker på flugt" inddrager Peter Krogsted Nielsen de franske huguenotter, som fik lov til at slå sig ned i Fredericia, fordi den danske konge havde brug for deres kompetencer mht. dyrkning af tobak. De var ganske vist flygtninge fra Frankrig, men de opholdt sig i Brandenburg, da de blev indbudt til at komme til Danmark, og de kom i 1720 til en by, der havde fået asylret i 1682. De flyttede ind i en by, hvor der pga. asylretten kunne bo jøder og katolikker og fra 1720 også reformerte. De var derfor ikke flygtet til Danmark, hvilket titlen på bogen ellers kunne indikere.

Forfatteren vender tilbage til udlændingeloven af 1875, der bl.a. skulle regulere indvandringen af fattige svenskere. Det er rigtigt, men heller ikke svenskerne flygtede til Danmark. Det gjorde derimod jødiske flygtninge fra Østeuropa, men de bliver først nævnt s. 86 i kapitlet om modtagelsen. En henvisning hertil ville nok have været på sin plads. Flygtninge var russiske krigsfanger i krigsfangelejre, hvor forholdene var ubeskriveligt dårlige, og det gjaldt også for dem, der blev sat til at arbejde på de tyske gårde. Her flygtede mange over havet og landede i Danmark. Peter Krogsted Nielsen har igen fundet flere gode og spændende historier.

Efterdønningerne efter 1. verdenskrig betød kaotiske tilstande, store flygtningestrømme og mennesker, der havde mistet eller var blevet frataget deres statsborgerskab. Her bliver den indsats, som den norske polarforsker Fridtjof Nansen gjorde som leder af verdens første højkommisariat for flygtninge, fuldt fortjent nævnt. Han sørgede for, at flygtningene fik tildelt en juridisk status.

I afsnittene om tyske "emigranter" og jøderne som kastebolde giver forfatteren os et vigtigt indblik i alle de problemer, der opstod for mennesker, der ikke tilsluttede sig den nazistiske ideologi, og hvordan man i Danmark så på de mennesker, der flygtede fra Tyskland. Da man frygtede tyske reaktioner, gav man ikke jøder status som politiske flygtninge. Forfatteren skriver, at "Danmarks bidrag til at løse Europas flygtningeproblem bestod i vid udstrækning i at forsøge at hjælpe de fortrinsvis tyske flygtninge videre til andre europæiske lande eller til at emigrere til Nord- eller Sydamerika" (s. 42). Det burde tilføjes, at staten påtog sig et ansvar overfor 100 tjekkiske flygtninge. Først s. 89 nævner han, at Danmark udviste jøder til Tyskland, men han burde også have tilføjet, at Danmark nægtede jøder indrejse og sendte dem tilbage til koncentrationslejre. Det var en skandale, som Anders Fogh Rasmussen gav en officiel dansk undskyldning for.

Underligt nok nævner forfatteren blot de 250.000 tyske civile flygtninge, der havnede i Danmark i 1945, men han fortæller ikke noget om dem, selv om danske lægers manglende hjælp til tyske børn er et emne, der er blevet omtalt og diskuteret. I stedet vælger han at fortælle om krigsfangerne på Langeland og den spændende og gribende historie om, hvordan nogle af disse kom til Danmark ved et tilfælde i en gammel tysk flydedok.

De næste kapitler handler om flygtninge efter 2. verdenskrig. Først får vi historierne om "De første koldkrigsflygtninge". Det drejer sig om flygtninge fra Ungarn, der havde gjort oprør mod Sovjetunionen. De blev modtaget som sande helte og fejret med underholdningsudsendelser i TV og radio, hvor der blev samlet over tre millioner kroner sammen. Man fandt hurtigt ud af, at organiseringen af modtagelse, indkvartering, forsørgelse og senere danskundervisning ikke kunne overlades til private organisationer - som i 1930'erne -, og derfor blev Dansk Flygtningehjælp oprettet. Det viste sig, at organisationen blev "en central aktør på flygtningeområdet ikke bare i Danmark, men også ude i verden" (s. 50).

Bortset fra flygtninge, der kom fra Chile i 1973 og fra Argentina i 1976, var det flygtninge fra Østblokken, der kom til at dominere den danske flygtningeindsats. Det drejede sig om flygtninge fra Østtyskland og Polen. Igen har Peter Krogsted Nielsen fundet nogle spændende og gode historier om to polakker, der flygtede i en lille gummibåd i 1983. Der var på det tidspunkt ingen problemer med at få asyl i Danmark. Det var på det tidspunkt, at en ny dansk udlændingelov blev vedtaget, der i eftertiden blev set som en meget liberal og humanistisk lov, men som også blev lagt for had og kritiseret. De to polakker var heldige at komme på et tidspunkt, hvor "Flygtninge, der egentlig ikke var beskyttede af FN's konvention, men var de facto-flygtninge,

altså udsat for forfølgelse af "lignende årsager", også fik asyl. I disse år var der især tale om afhoppere fra lande i Østblokken. Kun et år efter skiftede stemningen, og lovgivningen blev strammet op, så det nu blev meget vanskeligt for polske flygtninge, der ikke kunne dokumentere at være personligt forfulgt, at få asyl i Danmark" (s. 62).

Herefter bevæger Peter Krogsted Nielsen sig ud i den fjernere del af verden i kapitlet om "Globale flygtningestrømme". Han fortæller især om flygtninge fra Vietnam og Jugoslavien, og han finder ligeledes her gode - men også spændende og undertiden tragiske historier om nogle af flygtningene. Historien om de bosniske flygtninge er imidlertid også vigtig, fordi modtagelsen af dem blev skelsættende for udviklingen af dansk asylpolitik. "Erfaringerne fra det bosniske eksperiment er også tydelige i dansk asylpraksis i årene der fulgte: aktivering og undervisning, aktiv deltagelse i arbejdsopgaver på asylcentret, mulighed for alternative boligforhold og arbejde eller praktik" (s.83). Forfatteren undlader imidlertid at give en vurdering af, hvordan det så lykkedes at praktisere alle disse tiltag, og han skriver blot, at sporene efter denne lov tydeligt kan ses i den særlovgivning, der blev indført i forbindelse med de ukrainske flygtninge. Heller ikke her vurderer han, hvilke erfaringer man egentlig gjorde.

Flygtninge fra Syrien bliver ganske kort omtalt, selv om det drejede sig om mere end 20.000 syrere, der fik asyl i Danmark.

Sidste kapitel behandler modtagelsen af flygtningene. Det forsøger at klarlægge de udsving, der har været i den danske holdning til flygtninge. Forfatteren slår fast, at modtagelsen har været præget af politisk brug og misbrug i forbindelse med flygtningespørgsmålet. Han laver forskellige nedslag i historien om de flygtninge, der kom til Danmark. Vi hører om russiske og tyske jøder, og om hvordan jødernes skæbne under besættelsen bliver behandlet i danske serier som Matador og Badehotellet, og han skriver om den rolle som "Oktober 43-myten" har spillet for danskernes selvforståelse. Han omtaler og diskuterer, hvad man egentlig skal forstå ved et såkaldt nærområde. Han vender tilbage til "verdens mest liberale udlændingelov" og de mange stramninger, som fulgte, især i forbindelse med det såkaldte lille systemskifte, der skete, da Anders Fogh Rasmussen dannede regering i 2001. Den ene stramning fulgte efter den anden og kulminerede med det såkaldte "paradigmeskifte" i 2019. Her blev integrationen af flygtninge vendt til at fokusere på hjemsendelse.

Peter Krogsted Nielsen mener imidlertid ikke, at det i et historisk perspektiv er så nyskabende som man umiddelbart skulle tro, fordi "dansk asylpolitik siden forrige århundredeskifte (har) været præget af idéen om, at flygtninge skulle rejse tilbage til deres hjemland, hvis de ellers havde et, så hurtigt som muligt (s. 97). Jeg ved ikke, om det er muligt så kort tid efter vedtagelsen af paradigmeskiftet at vurdere virkningen heraf? Er det symbolpolitik eller en reel ændring? Forfatteren har øjensynligt ikke konsulteret den mest grundige behandling af emnet, "Paradigmeskiftets konsekvenser", der udkom i 2023. Her fremgår det, at det har fået meget alvorlige konsekvenser for de involverede mennesker. Først og fremmest for flygtningene, men også for vores generelle syn på "de fremmede", for de professionelle sagsbehandlers arbejdsvilkår og for de arbejdsgivere og frivillige, som gerne vil give flygtningene henholdsvis et arbejde og en hjælpende hånd.

Det er selvfølgelig ikke muligt at belyse emnet nærmere i en anmeldelse, men jeg tror, at det er en forhastet dom, som forfatteren fælder over paradigmeskiftet. I øvrigt mener jeg, at det falder godt i tråd med det, der er blevet kaldt for en skør udlændingepolitik, som fx Politiken har belyst i en række artikler, hvor avisen som introduktion til serien skriver: "Højtuddannede forskere kan ikke få deres ægtefælle hertil, restauranterne kan ikke få kokke, og pædagoger udvises, selv om Danmark skriger på deres arbejdskraft". I Kristeligt Dagblad kan man finde en artikel (3. august 2024), der har som overskrift "Enden på asyl? Ekspert advarer mod sammenbrud i det internationale asylsystem". Alle disse emner har forfatteren åbenbart ikke fundet det relevant at diskutere.

Peter Krogsted Nielsen har skrevet en spændende bog om flugten til Danmark. Den giver en virkelig god indføring i og oversigt over dette aktuelle emne, selv om der som nævnt i anmeldelsen er enkelte ting, der kan diskuteres. Den er især spændende, fordi forfatteren bogen igennem har fundet fortællinger om personer, der er flygtet til Danmark. Det er svært ikke at blive grebet og berørt af disse historier, som belyser de omkostninger, der er forbundet med at flygte, og den usikre fremtid, som alle flygtninge går i møde.

[Historie-online.dk, den 2. oktober 2024]